

РЕЦЕНЗИИ

REVIEWS

ПРИНОС КЪМ ОПИСАНИЕТО НА АСПЕКТУАЛНАТА ГРАМАТИКАЛИЗАЦИЯ В СЪПОСТАВИТЕЛЕН АНГЛИЙСКО-БЪЛГАРСКИ ПЛАН

(Братанова, Боряна. Английските фразеологични глаголи и българските префигурани глаголи – граматикализация и аспектиалност. Велико Търново: Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“, 2020, 389 стр., ISBN: 978-619-208-233-8)

Цветомира ВЕНКОВА

Софийски университет „Св. Климент Охридски“, България

E-mail: cvenkova@uni-sofia.bg

A CONTRIBUTION TO THE STUDY OF THE ASPECTUAL GRAMMATICALIZATION IN A COMPARATIVE ENGLISH-BULGARIAN PERSPECTIVE

Tzvetomira VENKOVA

Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Bulgaria

E-mail: cvenkova@uni-sofia.bg

Сред интересните нови езиковедски заглавия е книгата на Боряна Братанова *Английските фразеологични глаголи и българските префигурани глаголи – граматикализация и аспектиалност*. Това е новаторско изследване, разглеждащо проблемите на граматикализацията като основен механизъм за конструиране на граматическата система в езика.

Книгата подхожда към граматикализацията чрез свързване на класическата постановка на явлението при Антоан Мейе от 1912 г. с най-новите изследвания от последните години, представени в трудовете на Джоан Байби, Клей Бекнър, Тая Кутева и др. Особено интересни са няколко прецизни теоретични разграничения, направени в книгата: между лексикално и граматическо значение, между граматикализация и граматичност, както и между граматикализация и лексикализация. Описани са в детайли механизмите на граматикализацията, виждана като поэтапен процес. Би било интересно, ако трудът посочи и връзката на лексикализираните фразови глаголи с еквивалентни глаголи в немския език – това би показало лексикализация и на по-стари германски пластове. Ясно и аргументирано са изведени основните характеристики на явлението. Не са подминати и връзките с езиковата еволюция, както и с езиковата употреба, разгледани в когнитивен план. Получил се е много пълен и задълбочен теоретичен анализ на граматикализацията, който е значим принос на книгата към съвременните езиковедски изследвания.

Друг важен принос е свързан с терминологичното изясняване на полето на граматикализацията конкретно в областта на фразеологията. Мотивирана е употребата на термини като *мултикомпонентни глаголи* в сравнение с традиционното *фразеологични глаголи*. При терминологичния анализ авторката е използвала впечатляващ брой източници, на които се позовава при изясняването на отделните термини – това показва много задълбочено познаване на разглежданата тема, както и селективно логическо мислене. Този труд е солидна основа за терминологична ориентация в сложното гранично поле на фразеологията и граматиката.

Следващ новаторски момент е съпоставката между степените на фразеологизация на граматическия и лексикалния вид (аспект) в английски и български език. Боряна Братанова извежда твърдението, че английските фразеологични глаголи онагледяват по-късен етап на граматикализация в сравнение с префигураните глаголи в българския език, при които процесът на граматикализация е в своята по-ранна фаза. Още повече, че тази разлика е представена

убедително чрез „спиралата на граматикализацията“ (с. 88). Тези основни изводи, както и свързаните с тях конкретни анализи, са значима страна на монографията.

Много съществен принос е обвързването на аспектуалността с езиковедските категории *време, наклонение и модалност*, което се осъществява чрез анализ на глаголната семантика. Тук изследването навлиза в голяма дълбочина, следвайки семантичните методи на Бернард Комри и Хенк Веркьойл, които до този момент са застъпени за българския език само частично, в отделни съчинения. По този начин, към анализите на *начин на глаголното действие (Aktionsart)*, представени през 70-те години на XX в. от Калина Иванова за българския език, Боряна Братанова добавя нови перспективи с оглед на новите семантични методики и резултати. Освен това развитието на категорията *глаголен вид* в българското езикознание е разгледано в пълнота. Особено важна е съпоставката по отношение на граматикализацията на аспектуалността в двата езика, направена много задълбочено и прецизно, като са взети предвид както сходствата, така и различията. Съответствията са много ясно онагледени с подробни таблици. Въз основа на тези съпоставки са направени важни обобщаващи изводи относно структурните модели на префигираните глаголи в двата езика.

Особено полезен елемент на монографията е подробният анализ на българските перфективиращи префикси в многостепенна връзка със съответните предлози. Нещо повече, разгледани са и аспектуалните значения в рамките на граматическата семантика на глагола. В този план е осъществено важно отделяне на различни аспектуални значения на глагола: *състояния, дейности, изпълнения, постижения* и др., като в техните рамки се отделят и подгрупи – например *състоянията са присъщи, придобити* и др., а *дейностите – с посока, без посока, ментални и др.* Отделени са и семантични компоненти. Освен това е разгледана съчетаемостта на типовете аспектуални значения. Изобщо семантичният анализ в монографията е на много високо ниво.

Важен методологически принос се явява това, че анализът е направен на базата на материал от *Българския национален корпус* чрез съвременни статистически подходи. Новите компютърно базирани методики, използвани от Боряна Братанова, са позволили да се вземат предвид над един милион префигиран езикови единици като изходна база. В резултат на корпусния анализ са изведени най-честите български аспектуални префикси. Много информативно е задълбоченото сортиране на префиксите въз основа на глаголи с адекватни и именни основи и открояването като краен резултат на същински перфективиращи префикси.

Текстът на книгата се отличава с богата лексика, идиоматичност и четимост, а логическата структура е ясна и последователна. Това е интересно и полезно четиво за всички, вълнуващи се от проблемите на съвременната граматика.